

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia (EUSAIR)” (valmisteleva lausunto)

(2014/C 177/05)

Yleisesittelijä: **Dimitris DIMITRIADIS**

Toinen yleisesittelijä: **Stefano PALMIERI**

Euroopan komission varapuheenjohtaja Maroš Šefčovič pyysi 20. marraskuuta 2013 Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia (EUSAIR).

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean työvaliokunta päätti 15. lokakuuta 2013 antaa asian valmistelun ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaoston tehtäväksi.

Asian kiireellisyys vuoksi Euroopan talous- ja sosiaalikomitea nimesi 21.–22. tammikuuta 2014 pitämässään 495. täysistunnossa (tammikuun 21. päivän kokouksessa) yleisesittelijäksi Dimitris Dimitriadisin ja toiseksi yleisesittelijäksi Stefano Palmierin ja hyväksyi seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 150 ääntä puolesta yhdenkään äänestämättä vastaan ja 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea suhtautuu myönteisesti siihen, että Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevan Euroopan unionin strategian (EUSAIR) laatimiseen kiinnitetään erityishuomiota. Tavoitteena on tukea yhteenkuuluvuutta ja kilpailukykyä, kun otetaan huomioon haasteet, joita yksittäiset alueet tai maat eivät voi tyydyttävällä tavalla ratkaista tavanomaisin keinoin.

1.2 ETSK panee merkille, ettei keskusteluasiakirjassa mainita Välimeren alueen yhteistyön strategista arvoa. ETSK korostaa, että Adrian- ja Joonianmeren alueen yhteistyö on olennaisen tärkeää Länsi-Balkanin maiden auttamiseksi liittymistä valmistelevassa prosessissa ja yhteyksien vahvistamiseksi Tonavan ja Itämeren makroalueisiin, mutta lisäksi on olennaisen tärkeää pohtia Adrian- ja Joonianmeren asemaa Välimeren altaan toiminnallisena alueena.

1.3 ETSK katsoo, että EUSAIR-strategiaan on sisällytettävä kattava ohjelma, johon kuuluu luettelo toimintokeskeisistä hankkeista ja järjestelmistä. Strategiassa olisi hyödynnettävä parhaita käytänteitä, joita on jo kehitetty muissa makroaluestrategioissa (Itämeri, Tonava ja Atlantti), Välimeren unionissa ⁽¹⁾, Eurooppa 2020 -strategiassa, nykyisissä EU:n ohjelmissa ja rahoitustoimissa ⁽²⁾ sekä EU:n aloitteissa, kuten INTERACT, jossa annetaan teknistä tukea ja koulutusta ⁽³⁾. Se olisi myös liitettävä toiminnallisesti muihin EU:n politiikkoihin, kuten koheesipolitiikkaan, yhteiseen maatalous- ja kalastuspolitiikkaan, Verkkojen Eurooppa -välineeseen, Euroopan laajuisiin liikenne- ja energiaverkkoihin, Horisontti 2020 -puiteohjelmaan, digitaalistrategiaan, COSME-ohjelmaan, yhdenmennyksen meripolitiikkaan ja Euroopan yhteistä turvapaikkajärjestelmää koskevaan politiikkaan ⁽⁴⁾. Tuloksena tulisi olla käytännöllinen luettelo toimenpiteistä, ohjelmista ja suunnitelmista, joilla lisätään alueen kansojen yhteenkuuluvuutta.

1.4 ETSK toteaa, että yksityinen sektori puuttuu keskusteluasiakirjasta kokonaan, ja korostaa yksityisen sektorin tärkeää merkitystä kasvun ja työllisyyden moottorina. ETSK korostaa, että sekä yksityisen sektorin että kansalaisyhteiskunnan sidosryhmien on tarpeen osallistua aktiivisesti EUSAIR-strategian valmisteluun ja täytäntöönpanoon. On erittäin suositeltavaa hyödyntää nykyistä paremmin yksityisen sektorin potentiaalia houkutellessa (sekä paikallisia että kansainvälisiä) sijoituksia ja luoda liiketoimintamahdollisuuksia.

⁽¹⁾ ETSK:n valmisteleva lausunto aiheesta ”Makroaluestrategian kehittäminen Välimeren alueelle ja sen hyöty EU:n saarivaltioiden kannalta”, EUVL C 44, 15.2.2013, s. 1.

⁽²⁾ Ks. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1638/2006, annettu 24 päivänä lokakuuta 2006, eurooppalaista naapurisuuden ja kumppanuuden välinettä koskevista yleisistä määräyksistä, EUVL L 310, 9.11.2006, s. 1.

⁽³⁾ http://www.interact-eu.net/about_us/about_interact/22/2911
<http://www.interact-eu.net/ipvalencia/ipvalencia/117/619> (INTERACT Point Valencia, joka vastaa Välimeren alueesta).

⁽⁴⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle – Turvapaikkapolitiikan toimintasuunnitelma – EU:n yhdenmennyksen lähestymistapa suojeluun, COM(2008)0360 final.

1.5 ETSK katsoo, että strategiassa olisi oltava voimakas sosiaalinen ulottuvuus, jotta osallistavaa kasvua olisi mahdollista tukea nykyistä paremmin Adrian- ja Joonianmeren alueella. On myös elintärkeää saada syrjäytyneiden sosiaalisten ryhmien, kuten maahanmuuttajayhteisöjen, sekä vammaisten henkilöiden ja naisjärjestöjen, edustajat mukaan sosiaalialogiiniin ja tukea rotuun ja etniseen alkuperään, vammaisuuteen, ikään, sukupuoliseen suuntautumiseen tai sukupuoleen perustuvan syrjinnän ehkäisemiseen tähtääviä EU:n politiikkoja.

1.6 ETSK pahoittelee sitä, että keskusteluasiakirjassa ei ole riittävästi käsitelty laittomiin siirtolaisvirtoihin liittyviä ongelmakysymyksiä. EU:n on lisättävä työtään auttaakseen Adrian- ja Joonianmeren aluetta selviytymään siirtolaisuuteen liittyvistä haasteista ja integroimaan maahanmuuttajat yhteiskuntaan.

1.7 ETSK katsoo, että poliisityö ja turvallisuus ovat erittäin tärkeitä Adrian- ja Joonianmeren alueen edistyksen ja vaurauden kannalta, ja kehottaa neuvostoa lisäämään Frontexin määrärahoja ja toimivaltaa ⁽⁵⁾.

1.8 Vaikka viime vuosina kyseisellä yhteistyöalueella onkin toteutettu useita makroalueaiheeseen liittyviä kumppanuuksaloitteita ja -hankkeita (Adrianmeren Euroregio-alue, Adrian- ja Joonianmeren alueen kauppakamarien foorumi, Adrian- ja Joonianmeren rannikkokaupunkien foorumi, Uniadrion jne.), ETSK panee myös merkille, että strategian toteutuminen on vienyt pitkän ajan, vaikka keskustelu Adrian- ja Joonianmeren hankkeesta käynnistettiin Italian hallituksen pyynnöstä jo lokakuussa 1999 ja se pantiin virallisesti vireille toukokuussa 2000 Anconan julistuksella. Kaikkien näiden viivytysten jälkeen lopullisen hyväksynnän aikataulua on yhtäkkiä tiivistetty, mikä vaikeuttaa huomattavasti ETSK:n jäsenten mahdollisuuksia työstää asianmukaisesti komitean kantaa.

2. Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia (EUSAIR): tausta ja ongelmat

2.1 Ensimmäinen pyrkimys yhteistyöhän Adrian- ja Joonianmeren alueella oli Kaakkois-Euroopan vakaussopimus, joka käynnistettiin vuonna 1999. Sopimuksen tavoitteena oli lujittaa rauhaa, demokratiaa, ihmisoikeuksia ja taloutta Kaakkois-Euroopan maissa vuosien 1999–2008 aikana. Italian hallitus esitteli osana tätä aloitetta Suomen Tampereella lokakuussa 1999 järjestämässä EU-huippukokouksessa Adrian- ja Joonianmeren aloitteen, joka vahvistettiin virallisesti Anconassa Italiassa toukokuussa 2000, kun Anconan julistus allekirjoitettiin. Julistuksessa esiteltiin politiikan kulmakivet, joiden tavoitteena on lujittaa Adrian- ja Joonianmeren alueellista yhteistyötä, edistää poliittista ja taloudellista vakautta sekä sitä kautta luoda vakaa perusta Euroopan yhdentymiselle. Aloitteen allekirjoittivat alun perin Albanian, Bosnia ja Hertsegovinan, Kreikan, Kroatian, Italian ja Slovenian ulkoasiainministerit, ja myöhemmin sitä laajennettiin koskemaan myös Serbian ja Montenegron valtioliittoa.

2.1.1 Anconan julistuksen perusteella aktivoitiin useita institutionaalisia yhteistyöverkkoja tukemaan Adrian- ja Joonianmeren alueen yhteenkuuluvuutta ja kilpailukykyä: Adrian- ja Joonianmeren Euroregio-alue, Adrian- ja Joonianmeren rannikkokaupunkien foorumi, Adrian- ja Joonianmeren alueen Kauppakamarien foorumi, Uniadrion sekä Adrian- ja Joonianmeren aloite.

2.2 Adrian- ja Joonianmeren alueen ulkoasiainministerien ja komission välisessä ministerikokouksessa tehtiin 19. marraskuuta 2012 seuraavat päätökset:

- Kaikki osapuolet tukevat voimakkaasti uutta strategiaa.
- Uudessa strategiassa hyödynnetään Tonavan ⁽⁶⁾ ja Itämeren ⁽⁷⁾ makroaluestrategioissa kerättyjä parhaita käytänteitä ja kokemuksia.
- Toimenpiteet eivät saa olla päällekkäisiä Euroopan meristrategian kanssa.
- Strategiaa varten osoitetaan tarvittavat henkilöstöresurssit, siten että sen laadintaa ja toteutusta varten on käytettävissä asianmukainen määrä henkilöstöä.
- Käytännön toimenpiteet ja hankkeet yksilöidään toimintasuunnitelmassa.
- Myöhemmässä vaiheessa voidaan harkita lisäalueita ja -jäseniä.

⁽⁵⁾ ETSK:n oma-aloitteinen lausunto ”Meriteitse tapahtuva laiton maahanmuutto Euro-Välimeri-alueella” EUVL C 67, 6.3.2014, s. 32.

⁽⁶⁾ COM(2010) 715 final.

⁽⁷⁾ COM(2009) 248 final.

2.3 Eurooppa-neuvosto teki 14. joulukuuta 2012 päätöksen⁽⁸⁾ uuden Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevan makroaluestrategian perustamisesta vuoden 2014 loppuun mennessä, ja komissio on saamansa toimeksiannon mukaisesti alkanut laatia tiedonantoa ja toimintasuunnitelmaa, jotka olisi hyväksyttävä Italian puheenjohtajakauden loppuun mennessä.

2.4 Neuvosto hyväksyi 22. lokakuuta 2013 ensimmäistä kertaa strategiset kriteerit makroaluestrategioiden peruspiirteitä varten:

- Asianomaisten jäsenvaltioiden yhteistyötä lujitetaan siitä kiinnostuneiden muiden valtioiden ja EU:n ulkopuolisten maiden kanssa yhteistä etua koskevilla aloilla.
- Pyritään ottamaan käyttöön erilaisia rahoituslähteitä ja saamaan asiaankuuluvat sidosryhmät osallistumaan toimintalinjojen kehittämiseen sekä EU:n, valtiollisten ja alueellisten toimintapolitiikkojen toteuttamiseen.
- Parannetaan nykyisiä yhteistyömekanismeja ja -verkostoja.
- Pyritään kehittämään rahoitusta uusia korkealaatuisia hankkeita varten ja parantamaan sen saatavuutta.

2.5 Poliittinen sitoutuminen Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevaan strategiaan on siihen osallistuvien maiden keskuudessa voimakasta ja tietoisuus siitä on laajaa, mikä merkitsee EU:lle itselleen paitsi haastetta myös suurta mahdollisuutta. Strategian tehtävänä on luoda yhteyksiä ja suojella. Se tukee yhteenkuuluvuutta EU:n rajojen ulkopuolella, alueella, joka on mantereemme vakauden kannalta erittäin tärkeä.

2.6 Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva strategia täydentää Tonavan ja Itämeren makroaluestrategioita sekä poliittisesti että teknisesti. Useat Tonavan strategiaan osallistuvat maat osallistuvat myös Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevaan strategiaan.

2.7 Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevalla strategialla on useita suuria haasteita, kuten ekologiset ja ympäristökysymykset, tehottomat liikenneyhteydet ja riittämätön yhteistyö yhteenkuuluvuuden, kilpailukyvyyn ja innovaatioiden edistämistä ajatellen. Eräs keskeinen tekijä haasteisiin vastattaessa on nykyaikaisen liiketoimintakulttuurin tehostaminen ja alueen pk-yritysten kehittäminen edistämällä niiden välistä yhteistyötä ja parhaiden käytänteiden siirtämistä.

2.8 Makroalueajatteluun perustuva strategia voi merkittävästi vauhdittaa Balkanin ja Itä-Euroopan maiden yhdentymistä Eurooppaan, kehityspolitiikkojen yhdentämistä, EU:n ja kansallisten varojen käytön parantamista sekä asianomaisten maiden kansalaisjärjestöjen välisen vaihdannan ja yhteistyön lujittamista.

2.8.1 Makroalueyhteistyö helpottaa yhdenmukaistamista EU:n normien – yhteisön säännösten – kanssa, ja se edistää siten Adrian- ja Joonianmeren alueen maiden lähentymistä Eurooppaan ja niiden vakautta, myös alueellisella tasolla. Lisäksi makroaluestrategia on keskeinen seikka alueiden välisen yhteenkuuluvuuden ja sosiaalis-taloudellisen yhdentymisen kannalta.

2.8.2 Jotta synergioita EU:n eri politiikkojen välillä voidaan vahvistaa ja jotta monien eri sidosryhmien työskentelyä Adrian- ja Joonianmeren alueella on mahdollista koordinoita, vaikuttavan makroaluelähestymistavan on perustuttava kolmen kyllä-vastauksen sääntöön: kyllä täydentävälle rahoitukselle, institutionaalisten välineiden koordinoinnille ja uusien hankkeiden lisäämiselle. Tässä annettaisiin keskeinen rooli yksityissektorille.

2.8.3 Hyvin jäsenneily makroaluestrategia voi tarjota yhteisen eurooppalaisen kehyksen kulttuurisen rikkauden edistämiseen ja maakohtaisten kansalaisyhteiskuntien vaikutusvallan lisäämiseen aluetasolla. Tämä on erityisen tärkeää Itä-Euroopan tai Balkanin kaltaisilla alueilla, missä demokraattisten toimintatapojen vakiinnuttaminen kulkee käsi kädessä kukoistavan ja dynaamisen julkisen elämän kanssa.

2.8.4 Makroaluestrategia voisi mahdollistaa infrastruktuurien suunnittelun ylikansallisessa alueellisessa mittakaavassa, mikä edistäisi tietoliikenneverkkojen, maanteiden, rautateiden ja satamien kehittämistä, ja sitä kautta voitaisiin varmistaa alueellinen yhteenkuuluvuus ja kilpailukyky ilman rajoja tai esteitä.

⁽⁸⁾ Eurooppa-neuvoston päätelmät: EUCO 205/12, 14.12.2012.

2.9 Hankkeen pitkistä alkukehittelystä huolimatta se on hiljattain julistettu kiireelliseksi ja viimeisiä neuvottelukierroksia tiivistetään, mikä heikentäne lopputulosta.

3. Keskusteluasiakirja: soveltamisala ja tavoitteet

3.1 Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevassa EU:n strategiassa Joonianmeri on keskeinen yhteinen tekijä. Strategiassa olisi painotettava keskinäisiä alueellisia etuja, joilla on paljon merkitystä Adrian- ja Joonianmeren alueen maille, sekä selkeytettävä kaikki käytännön kysymykset (peruspilarit, hallintotapa jne.). Hallitusten ja työmarkkinaosapuolten edustajien tulisi yhdessä kehittää toimintasuunnitelman painopistealat ja tärkeimmät tavoitteet yhteisinä pyrkimyksinä ja pysyvinä ratkaisuinä yhteisiin haasteisiin. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä kasvua ja työllisyyttä lisääviin meritalouden ja merenkulkualan investointeihin.

3.2 EUSAIR-strategian hallitseva tavoite on edistää kestäväällä pohjalla olevaa taloudellista ja yhteiskunnallista vaurautta Adrian- ja Joonianmeren alueella kasvun ja uusien työpaikkojen avulla parantamalla sen houkuttavuutta, kilpailukykyä ja yhteyksiä ja suojelemalla samalla sisämaa-alueiden ympäristöä sekä rannikko- ja meriekosysteemejä.

3.3 Tämä tavoite saavutetaan toteuttamalla toimia neljän temaattisen pilarin⁽⁹⁾ mukaisesti: meritalouden ja merenkulkualan innovatiivisen kasvun tukeminen, alueen yhteyksien kehittäminen, ympäristön laadun säilyttäminen, suojeleminen ja parantaminen sekä alueen houkuttavuuden lisääminen.

3.3.1 **Ensimmäinen pilari: meritalouden ja merenkulkualan innovatiivisen kasvun tukeminen.** Kalastus⁽¹⁰⁾ on Adrian- ja Joonianmeren rannikkoalueille ja niiden asukkaille erittäin tärkeää taloudellista toimintaa. Tämän pilarin perustavoite on kehittää voimakas ja laadukas kalastus- ja vesiviljelyala, joka on ympäristön ja talouden kannalta kestävä ja synnyttää uusia työpaikkoja.

3.3.2 **Toinen pilari: alueen yhteyksien kehittäminen.** Alue on Euroopan pohjoisen, eteläisen, itäisen ja läntisen akselin kannalta geostrategisesti erittäin tärkeä. Adrian- ja Joonianmeren alue muodostaa merkittävän risteyskohdan tavaroiden, matkustajien ja energian liikkumista ajatellen. Useat Euroopan maat ovat erittäin riippuvaisia näistä seuduista tuonnissaan ja viennissänsä. Merten moottoriteihin lukeutuva Adrianmeren hanke tulee olemaan elinkelpoinen, luotettava ja kilpailukykyinen tavaroiden ja matkustajien kuljetuspalvelu. Matkustajien merimatkat ja öljyn ja kaasun kuljetukset lisääntyvät vuosi vuodelta. Valitettavasti Adrian- ja Joonianmeren alueita ei hyödynnetä pelkästään kaupalliseen meriliikenteeseen vaan niitä käyttävät myös laitonta kauppaa harjoittavat rikollisverkot.

3.3.3 **Kolmas pilari: ympäristön laadun säilyttäminen, suojeleminen ja parantaminen.** Adrian- ja Joonianmeren rannikko- ja meriympäristössä on valtavan laajuuksia ja luontotyypeiltään monipuolisia alueita. Ihmisen toiminnasta aiheutuva suuri paine ja maanpinnan muodon erityispiirteet tekevät näistä luontotyypeistä erittäin alttiita pilaantumiselle. Rannikkoalueiden sidosryhmät tekevät keskenään yhteistyötä, jonka oikeudelliset puitteet on vahvistettu meristrategiapuitteidirektiivissä, Barcelonan yleissopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa sekä Adrianmeren ja sen rannikkoalueiden yhteisessä suojeelukomissiossa. Adrianmereen vaikuttavat merkittävästi sekä siihen laskevat joet että meriliikenne.

3.3.4 **Neljäs pilari: alueen houkuttavuuden lisääminen.** Matkailualalla on suuri taloudellinen merkitys yhtenä alueen tärkeimmistä ja nopeasti kasvavista elinkeinoista. Se on monissa tapauksissa rannikkoalueiden ja kasvavassa määrin myös sisämaan taloudellinen selkäranka. Jo yksistään risteilytoiminnalla on voimakas kasvupotentiaali. Risteilyjen kysyntä on viimeisten kymmenen vuoden aikana osapuulleen kaksinkertaistunut maailmanlaajuisesti. Tämä on näkynyt myös Adrian- ja Joonianmeren alueella, missä kasvu on nykyiselläänkin nopeaa. Lisäksi alueen kulttuurinen ja arkeologinen perintö on vahva voimavara, joka olisi käytettävä täysimääräisesti hyödyksi. Uuden makroaluestrategian olisi autettava matkailun sidosryhmiä tarttumaan sisäisiin ja ulkoisiin haasteisiin, kuten lisääntyvään kilpailuun muiden kohteiden kanssa ja kausivaihteluihin, sekä siirtymään uusille, matkailualalta tähän asti huomiotta jääneille markkinoille (vammaisat ja ikääntyneet matkailijat). Makroalueelähestymistapa rannikko-, meri- ja muuhun matkailuun nähden voisi kannustaa lujittamaan hallintokäytänteitä ja kutsuaan yksityiset toimijat ja kansainväliset rahoituslaitokset mukaan.

⁽⁹⁾ Neljä pilaria: alustava toimintarakente, josta sovittiin kahdeksan ulkoasiainministerin ja komission jäsen J. Hahnin välillä marraskuussa 2012.

⁽¹⁰⁾ Euroopan parlamentti: Mietintö Adrianmeren ja Joonianmeren kalastusstrategiasta (2012/2261 (INI), A7-0234/2013).

4. Erityishuomioita keskusteluasiakirjasta

4.1 ETSK toteaa, että tietoisuus mainituista eri kysymyksistä vaihtelee alueen eri maiden kansalaisten parissa huomattavasti. Neljän jäsenvaltion ja neljän EU:n ulkopuoleisen maan muassaan tuoma hyvin laaja kokemusten kirjo, joka kattaa hyvin erilaiset tiedostamisen ja kehityksen tasot, vaatii tälle alueelle strategian, joka on räätälöity asianmukaisesti alueiden eri voimavaroihin sopeuttaen.

4.1.1 Näin ollen komission on edistettävä osaltaan tietoisuuden lisäämistä ja varmistettava yksityissektorin ja kansalaisjärjestöjen suora osallistuminen. Tämä on joka tapauksessa suuri haaste.

4.2 ETSK yhtyy näkemyksissään periaatteellisesti keskusteluasiakirjaan, jossa on yksityiskohtaisesti eritelty Adrian- ja Joonianmeren alueen älykästä, kestäväpohjaista ja osallistavaa kasvua tukevia perustekijöitä. Mainituissa neljässä pilarissa kuvataan riittävällä tavalla tärkeimpiä ongelmia, haasteita ja tavoitteita.

4.3 ETSK kiittää Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevan strategian valmistelemiseksi tehdystä työstä. Keskustelun pohjaksi laaditussa luonnoksessa on yksilöity heikkouksia, esitetty synergioita ja yhteinen näkemys sekä tehty ehdotuksia, jotka muodostavat vakaan perustan strategian ja käytännön toimenpidesuunnitelman kehittämiseksi sekä kaikkien sidosryhmien osallistumiselle.

4.3.1 ETSK katsoo, että makroaluestrategiat voivat olla alueen maiden kannalta ratkaisevassa asemassa. Huolellisesti laadittu strategia voi muodostaa kattavan viitekehyksen, jota voidaan pitää vakautta lisäävänä toimenpiteenä, ja se taas on aina edellytys yksityisen sektorin investointien houkuttelemiseksi itse alueelta ja sen ulkopuolelta.

4.3.2 ETSK hyväksyy alueen vahvuusiksi yksilöidyt painopisteet, kuten sen merkitys tavaroiden, ihmisten ja energian liikkumisen solmukohtana ja sen kilpailuedut sinisen talouden ja matkailun kannalta. Vaikuttaa siltä, että näistä aloista voi tulla todellisia investointien, kasvun ja työllisyyden vetureita.

4.3.3 ETSK yhtyy myös strategialuonnoksessa esitettyyn havaintoon, jonka mukaan alueen yhteistyön synergioita on vahvistettava. Siitä syystä ETSK katsoo, että toimintasuunnitelmassa olisi korostettava tarvetta muodostaa klustereita ja verkostoalustoja yhteisiin aloitteisiin sitoutumista varten, jotta yhteiset heikkoudet voidaan voittaa ja saada aikaan yhteinen näkemys kestävien ja erittäin kilpailukykyisten talouksien kehittämisestä alueella.

4.3.4 ETSK toteaa, että asiakirjassa ei ole käsitelty riittävästi tiettyjä alueelliseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen yhteenkuuluvuuteen liittyviä näkökohtia.

4.3.5 ETSK suosittelee, että asiaankuuluvia kysymyksiä, kuten tutkimusta, innovaatiota, pk-yritysten kehittämistyötä ja valmiuksien kehittämistä, ei otettaisi esiin pelkästään monialaisina näkökohtina, vaan niille annettaisiin tätä näkyvämpi rooli. Siten niistä voi tulla voimatekijöitä, jotka todella tukevat alueellista yhteenkuuluvuutta ja kilpailukykyä.

4.3.6 Keskusteluasiakirjassa ei mainita Välimeren alueen yhteistyön strategista arvoa. Adrian- ja Joonianmeren alueen yhteistyö on olennaisen tärkeää Länsi-Balkanin maiden auttamiseksi liittymistä valmistelevalle prosessille ja yhteyksien vahvistamiseksi Tonavan ja Itämeren makroalueisiin, mutta lisäksi on olennaisen tärkeää pohtia Adrian- ja Joonianmeren asemaa Välimeren altaan toiminnallisena alueena.

4.3.7 Laittomiin siirtolaisvirtoihin liittyviä ongelmia ei ole käsitelty riittävästi. Erityisesti Italian eteläisten alueiden (Apulian, Basilicata, Calabrian ja Sisilian) osallistuminen Adrian- ja Joonianmeren strategiaan edellyttää, että Pohjois-Afrikan maista tulevaan siirtolaisuuteen liittyviin humanitaarisiin ja turvallisuuskysymyksiin kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota.

4.3.8 ETSK katsoo, että nyky muodossaan strategia sisältää suhteellisen pitkän luettelon ongelmalohkoja, rakenteellisia heikkouksia ja tavoitteita. Laaja luettelo ei ole hyödyllinen, vaan siitä olisi muokattava suppeampi, paremmin hallittavissa oleva realististen toimenpiteiden luettelo. Siitä syystä ETSK suosittelee, että strategian sisältö rajoitetaan tärkeimpiin toiminta-aloihin tai että toimenpiteet asetetaan tärkeysjärjestykseen lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, merkittävimmistä kysymyksistä aloittaen.

4.3.9 ETSK katsoo, että Adrian- ja Joonianmeren strategiaan olisi saatava kokonaisvaltaisesti mukaan kaikki sidosryhmät, kuten valtiovalta, alue- ja paikallisviranomaiset, yliopistot, tutkimuslaitokset, yksityisen sektorin liikeyritykset ja pk-yritykset, työmarkkinaosapuolet, valtiovallasta riippumattomat organisaatiot ja kansalaisyhteiskunta. Tämä osoittaisi, että strategia on monitasoisen hallintomallin ja aktiivisen kansalaisuuden periaatteiden mukainen ⁽¹⁾.

4.3.10 ETSK panee merkille neuvoston päätökset, joiden mukaan makroalustrategian ei pitäisi vaatia lisärahoitusta, uutta sääntelyä eikä uusia hallintoelimiä (kolme ei-vastausta). ETSK katsoo kuitenkin, että tekniseen tukeen tarvitaan lisää rahoitusta, jotta voidaan varmistaa strategian täytäntöönpanon onnistuminen.

4.3.11 ETSK katsoo myös, että EU on jo sitouttanut alueellisiin ohjelmiin merkittävästi rahoitusta rakennerahastojen kautta ja että osoitetut varat ovat riittäviä ja ne on käytettävä tehokkaasti strategian täytäntöönpanoon lisäämällä toimenpiteiden koordinoitua ja alistamalla ne yhdenmukaiselle strategiselle lähestymistavalle.

5. Erityisiä huomioita neljästä pilarista

5.1 **Meritalouden ja merenkulkualan innovatiivisen kasvun tukeminen:** ETSK katsoo, että on aiheellista todeta meren olevan perustekijä, joka voi auttaa asianomaisia maita luomaan dynaamisia talouden aloja ja jonka ansiosta ihmiset voivat saada ansiotyötä. ETSK:n mielestä on olennaisen tärkeää laatia uusia ohjelmatyömalleja, joiden avulla varmistetaan sinisen talouden arvoketjujen yhdentäminen ja keskinäinen täydentävyys (sininen elintarvikeala, sininen matkailu, sininen teollisuus, sininen logistiikka ja siniset voimavarat).

5.1.1 Strategiassa on tehty perusteltu valinta ottamalla siniset elinkeinot painopistealoiksi, koska vesiviljely on jo houkuttellut suuria investointeja alueen isoihin maihin ja muut voivat käyttää niitä esimerkkeinä. Laitoksiin ja lisätoimintoihin tehtävien uusien investointien voidaan siten odottaa tuottavan nopeasti tulosta, mikä tekee EIP:n, yksityisten, ulkomaisten ja paikallisten tahojen kautta toteutettavasta rahoituksesta houkuttelevaa.

5.1.2 ETSK on samaa mieltä tarpeesta luoda resurssitehokas liiketoimintakulttuuri keinona parantaa hallintokäytänteitä merkittäväillä elinkeinoaloilla. Po. alueen mailla ja varsinkin EU:n ulkopuolisilla mailla on rasitteinaan rajoituksia ja rajoittava liiketoimintamalli, ja ne voisivat suuresti hyötyä läheisestä yhteistyöstä uuden liiketoimintakulttuurin omaksumisessa. ETSK katsoo, että yksityisen yritysmaailman olisi luotava tämän pyrkimyksen onnistumisen edellytykset.

5.1.3 ETSK suosittaa, että ehdotettua ajatusta, jonka mukaan alueesta tehtäisiin innovatiivisen toiminnan keskus, pidettäisiin hyvin pitkän aikavälin tavoitteena. Tällä hetkellä alueella on vain rajoitetut valmiudet. Strategiassa olisi siten pyrittävä kehittämään synergioita ja parantamaan ammatillisen ja yleissivistävän koulutuksen infrastruktuuria, jotta sinisiä elinkeinoja voidaan vähitellen kehittää ja ammattitaitoisen työvoiman kysynnän ja tarjonnan epätasapainoa voidaan pienentää. Liiketoimintayhteisön, teollisuuden työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan tuella EU voi merkittäväällä tavalla edistää parhaiden käytänteiden ja asiantuntemuksen siirtämistä alueella.

5.1.4 ETSK katsoo, että kalastusalalla on merkittävä yhteiskunnallinen ja taloudellinen asema Adrian- ja Joonianmeren alueella, mutta eräissä maissa perusinfrastruktuuri on puutteellinen. Tilanne olisi siten huolellisesti kartoitettava toimintasuunnitelmassa, jossa olisi esitettävä realistisia aikoja. Komitea kehottaa myös EU:n ulkopuolisia maita sitoutumaan kalastusalaan koskevaan EU:n lainsäädäntöön varauksettomammin.

5.2 **Alueen yhteyksien kehittäminen:** ETSK katsoo olevan selvää, että toimiva ja kustannustehokas kytkeytyneisyys on näihin asti puuttunut alueen maiden väliltä erityisesti energiavaatimusten täyttymisen osalta. Lisäksi liikenne- ja viestintäyhteydet sisämaahan ja saariin ovat riittämättömiä. ETSK on yhtä mieltä tarpeesta parantaa meri- ja lentoliikenneyhteyksiä alueella ja sen ulkopuolella, ja siitä syystä komitea katsoo olevan olennaisen tärkeää, että Adrianmerta ja Joonianmerta varten marraskuussa 2012 hyväksytystä meristrategiasta ⁽²⁾ tulee yksi EUSAIR-strategian tärkeimmistä osatekijöistä, jotta on mahdollista kehittää tehokas liikenneyhteyksijärjestelmä erityisesti merikuljetuksista eristyksissä olevia alueita ja syrjäseutuja varten.

⁽¹⁾ COM(2011) 884 final.

⁽²⁾ COM (2012) 713 final.

5.2.1 ETSK tukee Adrian- ja Joonianmeren aluetta varten ehdotettua merten moottoritie -hanketta, jotta maantieliikenteen ruuhkia voitaisiin hallita paremmin, kaventaa saarten ja sisämaan kilpailukykykuilua ja parantaa yhteyksiä muihin Välimeren alueen liikennekäytäviin.

5.2.2 ETSK:n mielestä energia-asioita ei ole tuotu keskusteluasiakirjassa riittävän painokkaasti esiin, kun otetaan huomioon, että EU etsii jatkuvasti vaihtoehtoisia energianlähteitä ja uusia reittejä öljyn ja kaasun vientikauppaa harjoittavien maiden kanssa. Uusia tärkeitä putkistoja, jotka yhdistävät Euroopan energiantuottajiin, suunnitellaan nähtävästi kulkemaan Adrian- ja Joonianmeren alueen poikki. Yksi esimerkki tästä on Trans Adriatic -putkistoa koskeva sopimus Azerbaidžanin, Kreikan ja Italian välillä.

5.2.3 Kun otetaan huomioon alueelle ominaiset huumausaineiden salakuljetukseen ja laittomaan siirtolaisuuteen liittyvät ongelmat, ETSK katsoo, että Adrian- ja Joonianmeren alueelle tarvitaan ajantasaistettua hallintomallia, tehokasta lainvalvontajärjestelmää ja nykyistä tiiviimpää yhteistyötä alueellisten ja EU:n viranomaisten välillä. Tästä syystä ETSK kehottaa Eurooppa-neuvostoa lisäämään Frontexin määrärahoja ja toimivaltaa.

5.3 Ympäristön laadun säilyttäminen, suojeleminen ja parantaminen: EUSAIR-strategiassa on EU:n haastavan ympäristöpolitiikan mukaisesti asetettu kunnianhimoiset tavoitteet. ETSK suhtautuu myönteisesti tähän lähestymistapaan, kun otetaan huomioon biologisen monimuotoisuuden tärkeys ja pilaantumiselle erittäin alttiit luontotyypit, ja tukee ehdotuksia tehdä rannikkovaltioiden kanssa nykyistä läheisempää yhteistyötä, jonka oikeudelliset puitteet on vahvistettu meristrategiapuitedirektiivissä, Barcelonan yleissopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa sekä Adrianmeren ja sen rannikkoalueiden yhteisessä suojeelukomissiossa. ETSK katsoo, että eräät alueen maista eivät ehkä ole valmiita näin kunnianhimoiseen politiikkaan, vaan ne tarvitsevat lisäkannustusta, mukaan lukien yrityksille mahdollisesti myönnettävää rahoitusta tuotantonsa sopeuttamiseksi ympäristönormeihin.

5.3.1 ETSK katsoo, että meriympäristön tilan parantamiseksi tämän pilarin tärkeä toimintalohko on nitraattipäästöjen vähentämiseen tähtäävän vesipuitedirektiivin⁽¹³⁾ säännösten täytäntöönpano.

5.3.2 ETSK kannattaa myös pitkälle kehitetyn liikenteenhallintatekniikan ottamista käyttöön merten likaamisen ja painolastivesien tyhjennysten vähentämiseksi sekä maihin tukeutuvien, rannikkovesillä tapahtuvien toimintojen jätehuoltoa koskevien hankkeiden edistämiseksi.

5.3.3 ETSK tukee merten aluesuunnitteluun perustuvan lähestymistavan, suojeltujen merialueiden, Natura 2000:n ja rannikkoalueiden yhdenmisen käytön ja hoidon toteuttamista.

5.3.4 ETSK huomauttaa, että vaatimusten noudattamista edellytetään EU:n jäsenvaltioiden lisäksi – ja erityisesti – EU:n ulkopuolisilta jäseniltä, jotta näiden liittyminen unioniin helpottuisi.

5.3.5 ETSK katsoo myös, että yhteistyön tehostaminen kaikilla tasoilla parhaiden käytänteiden vaihtamiseksi merten suojelualueiden viranomaisten välillä on tehokas tapa suojella ympäristöä.

5.4 Alueen houkuttavuuden lisääminen

5.4.1 ETSK tukee erittäin voimakkaasti matkailun roolia, jonka otaksutaan vahvistuvan⁽¹⁴⁾ tulevaisuudessa edelleen siten, että siitä tulee rannikkoalueiden pääelinkeino. Matkailu on houkuttellut suuria eurooppalaisia yrityksiä, jotka investoivat laadukkaaseen matkailuun ja mahdollistavat matkailijavirtojen suuren kasvun. Tämä tarjoaa monia taloudellisia etuja ja tukee kasvua ja tarkoittaa hyvin palkattujen työpaikkojen syntymistä erityisesti nuorille. Kun matkailun volyymi kasvaa, on kuitenkin huolehdittava toimenpiteistä, joilla lievennetään mahdollisia kielteisiä vaikutuksia rannikko- ja meriympäristöön, joista matkailu on suuresti riippuvaista.

5.4.2 ETSK ehdottaa, että matkailuun sovelletaan tiukkoja hallintokäytänteitä, jotta siitä voidaan tehdä ympäristöä säästävämpää sekä osallistavampaa. Komitea huomauttaa, että elinkeinoelämä, toimialan työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunta voivat tässä suhteessa tarjota korvaamatonta tukea.

⁽¹³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, annettu 23 päivänä lokakuuta 2000.

⁽¹⁴⁾ Maailman matkailujärjestö (UNWTO) odottaa, että saapuvien matkailijoiden määrä kasvaa maailmanlaajuisesti keskimäärin 3,3 prosenttia vuodessa vuoteen 2030 mennessä. Ks. lisätietoja julkaisun UNWTO Tourism Highlights vuoden 2012 laitoksesta osoitteessa <http://www.unwto.org/www.UNWTO.org>. Eurooppa on saapumiskohteena yli puolessa kansainvälisistä matkoista, ja kasvu tämän osalta on siellä nopeinta.

5.4.3 ETSK katsoo, että risteilytoimialalle olisi annettava nykyistä merkittävämpi asema, samalla kun sitä olisi hallinnoitava paremmin ja se olisi integroitava matkailutuotteisiin. ETSK kehottaa panemaan voimakkaammin painoa merimatkailuun uusien poliittisten aloitteiden ja Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden avulla osana komission pyrkimyksiä kehittää yhdennetty strategia rannikko- ja merimatkailua varten.

5.4.4 ETSK suosittaa, että matkailuelinkeinossa otetaan vahvasti huomioon kulttuuriset ja arkeologiset näkökohdat. Matkailua olisi eriytettävä tuomalla mukaan muita toimintoja, kuten konferensseja, ekoturismia, maatilamatkailua, temaattisia tuotteita ja reittejä, akateemista tutkimusta, liiketoimintaa ja luovia aloja. ETSK on vakuuttunut siitä, että kaikkien matkailutoimien on pohjauduttava kaikille sopivan suunnittelun periaatteisiin.

5.4.5 ETSK katsoo, että makroalustrategian olisi autettava matkailun sidosryhmiä tarttumaan sisäisiin ja ulkoihin haasteisiin, kuten lisääntyvään kilpailuun muiden kohteiden kanssa ja kausivaihteluongelmiin, sekä siirtymään uusille, matkailualalta tähän asti huomiotta jääneille markkinoille (vammaisat ja ikääntyneet matkailijat), omaksumalla parhaita käytänteitä alueellisten yhdennettyjen kehitys- ja toimintasuunnitelmien laatimiseksi.

Bryssel 21. tammikuuta 2014

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Henri MALOSSE
